

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ

1.1 โครงการฟื้นฟูพื้นที่ป่าบริเวณต้นน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลักการและเหตุผล

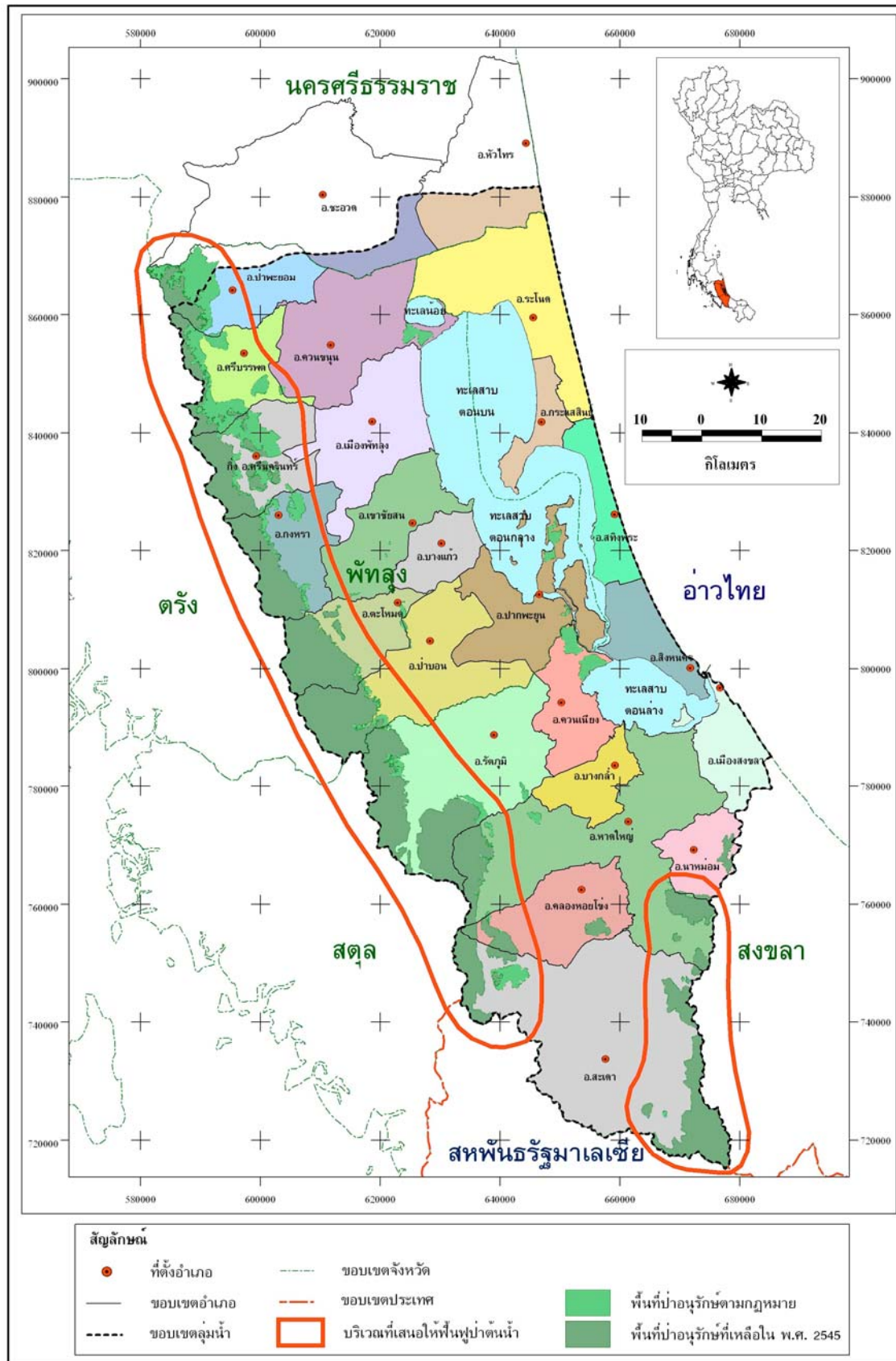
การลดลงของพื้นที่ป่าไม้บริเวณต้นน้ำอย่างรวดเร็วใน 20 - 30 ปี ที่ผ่านมามีเป็นสาเหตุหลักของปัญหาหลาย ๆ ปัญหาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ไม่ว่าจะเป็นการที่พื้นดินสูญเสียความสามารถในการกักเก็บน้ำ ทำให้ฝนที่ตกลงมาไหลบ่าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดภัยน้ำท่วมอย่างรุนแรงในฤดูฝน ขาดน้ำหล่อเลี้ยงลำคลอง ส่งผลให้เกิดเป็น ภัยแล้งในฤดูแล้ง ปริมาณน้ำจืดที่มาล้นก้นน้ำเดิมหลังฤดูฝน ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สมดุลของระบบน้ำจืด - น้ำกร่อย-น้ำเค็ม ตลอดจนระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุหนึ่งของการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งนำไปสู่การตกตะกอน การตื้นเขินอย่างรวดเร็วของทะเลสาบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 มีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียง 13.3% ของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้งหมด และเมื่อศึกษาข้อมูลย้อนไปในอดีตก็พอจะอนุมานได้ว่า ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเคยมีป่าไม้อยู่ประมาณ 15% ในปี พ.ศ. 2528 ประมาณ 37% ในปี พ.ศ. 2504 และกว่า 50% ในปี พ.ศ. 2460

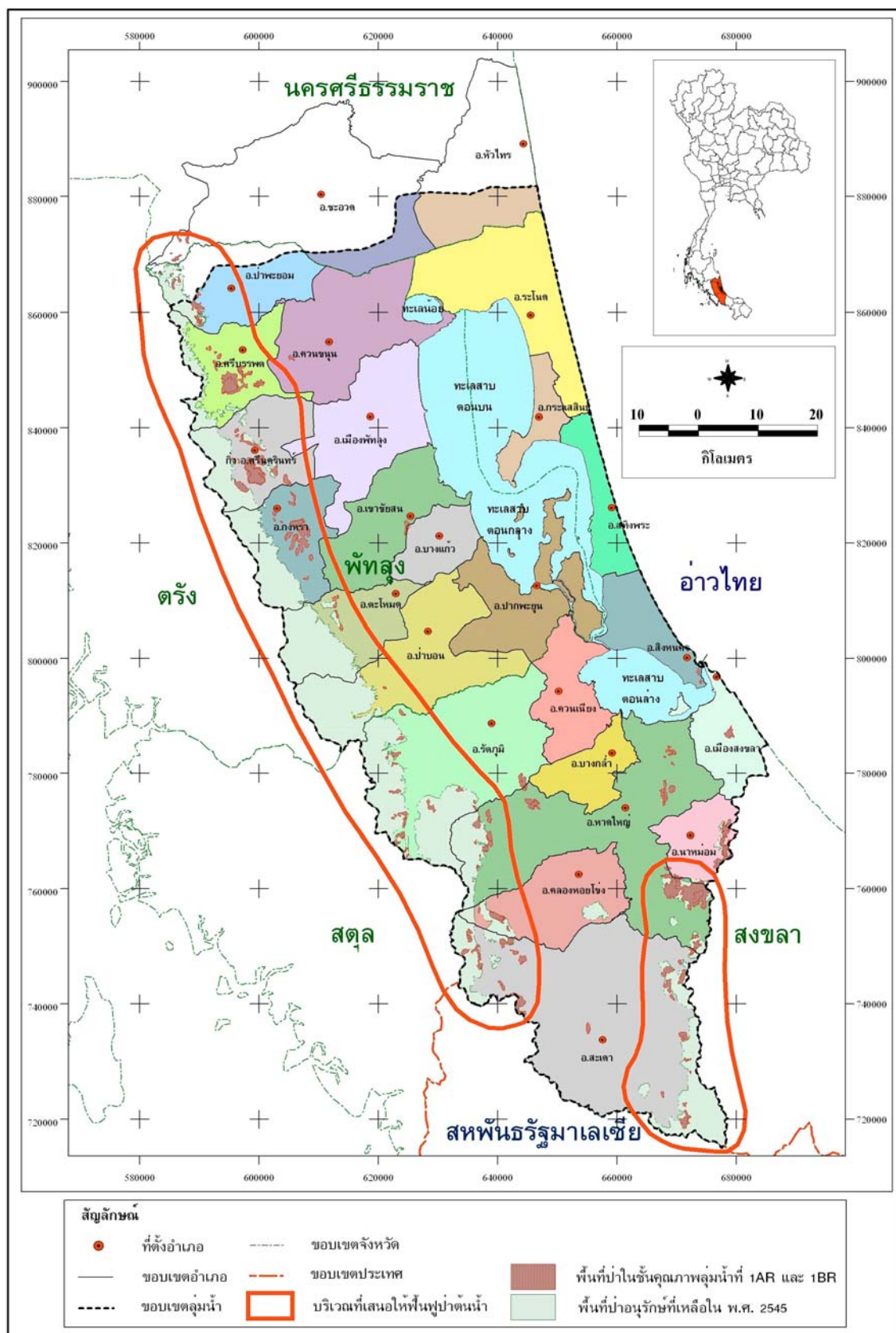
เป็นการยากที่จะกำหนดสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสม ขณะที่ต้องกันพื้นที่ไว้สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น และให้มีป่าไม้ส่วนหนึ่ง เพียงพอจะผดุงรักษาสมรรถนะทางด้านนิเวศ (เช่นความสามารถในการกักเก็บน้ำ ความสามารถในการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เป็นต้น) ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ในขั้นต้น ขอเสนอให้มีการฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้เป็น 20% ของพื้นที่ลุ่มน้ำภายในระยะเวลา 10 ปี โดยมีการติดตามประเมินผลความเหมาะสมและความคุ้มค่าอย่างต่อเนื่อง

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ในมิติของความขัดแย้งในด้านสิทธิครอบครองที่ดิน พบว่ามีปัญหาทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ ในอดีต การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ มักไม่ได้มีการเสนอให้ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา ทำให้บ้านเรือนจำนวนไม่น้อย ถูกรวมไว้ในเขตอุทยาน ทำให้ชาวบ้านถูกมองว่าเป็นผู้บุกรุกเขตอุทยาน ทั้งๆ ที่ชาวบ้านได้อยู่อาศัยมาก่อนที่จะประกาศเป็นเขตอุทยาน ในขณะที่บางเขตอุทยาน ก็มีชาวบ้านเข้ามาบุกรุกพื้นที่เพื่อทำมาหากิน พบว่ามีปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ (ทั้งที่เป็นป่าต้นน้ำและที่ราบ) ในกว่า 50 ตำบลในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่แนวเขตที่ดินสาธารณะและป่าไม้ชัดเจน มีการอ้างสิทธิครอบครอง มีการซื้อขายกันอย่างผิดกฎหมาย ยังมีการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 รับรองความชอบธรรมของผู้บุกรุกป่าสงวนที่เสื่อมโทรมถ่อนสภาพแล้ว แนวโน้มการบุกรุกที่ดินสาธารณะและป่าก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ หรือเขตป่าสงวนแห่งชาติ

การฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้บริเวณต้นน้ำจึงต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ มีข้อมูลที่ชัดเจน ในบางกรณีอาจต้อง โยกย้ายชาวบ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่า ซึ่งมีอยู่ แม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 1A ให้ออกมาทำมาหากินในพื้นที่ที่จัดให้ โดยสรุป โครงการนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจึงจะสำเร็จ

รูปที่ 1.1.1 บริเวณที่เสนอให้ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ

รูปที่ 1.1.1 บริเวณที่เสนอให้ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ (ต่อ)

วัตถุประสงค์

- (1) เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ จาก 13.3% ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2547 ให้เป็น 20% ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2558
- (2) ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต

- (1) พื้นที่ป่าไม้ จาก 13.3% ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 20% ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2558 คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 530 ตร.กม. (330,000 ไร่)
- (2) แก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์
- (3) ลดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ตัวชี้วัด

- (1) สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (2) การบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ไม่เกิดขึ้น

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

เพิ่มความสามารถในการซึมซับน้ำเพิ่มขึ้น ความรุนแรงของน้ำที่ไหลบ่าในฤดูฝนลดลง ปริมาณการไหลของน้ำในลำคลองในฤดูแล้ง (Base flow) เพิ่มขึ้น และปริมาณการชะล้างพังทลายลดลง

กิจกรรมดำเนินการ

เป็นงานด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และฟื้นฟูป่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2549 กำหนดเขต (และพิสูจน์เขต) ป่าให้ชัดเจน โดยเฉพาะรอยต่อบริเวณป่ากับที่ดินของเอกชน จัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2550-2558 ขณะเดียวกันก็เริ่มฟื้นฟูป่าที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1A/1B รวมพื้นที่ปลูกป่าส่วนนี้ประมาณ 10,000 ไร่

ปี พ.ศ. 2550-2551 ฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ที่เสื่อมสภาพในช่วงปี พ.ศ. 2528 - 2547 รวมพื้นที่ปลูกป่าประมาณปีละ 20,000 ไร่ รวม 2 ปี ประมาณ 40,000 ไร่ ควบคู่ไปกับการจัดหาที่ดินสาธารณะเพื่อรองรับราษฎรจากพื้นที่ป่า

ปี พ.ศ. 2552-2558 ฟื้นฟูป่าให้ครบ 20% ของพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมพื้นที่ปลูกป่า 2 ปีแรกประมาณปีละ 30,000 ไร่ 3 ปีถัดไปประมาณปีละ 40,000 ไร่ และ 2 ปีถัดไปประมาณปีละ 50,000 ไร่รวม 7 ปี ประมาณ 280,000 ไร่ (พื้นที่ส่วนนี้ จะต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ชุมชนเจ้าของที่ดินเฉลี่ยประมาณไร่ละ 15,000 บาท)

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ป่าต้นน้ำบริเวณเทือกเขาบรรทัดและ เทือกเขาสันกาลาคีรี

งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้เป็นค่าสำรวจพื้นที่ สอบเขต พื้นฟูและปลูกป่า บำรุงรักษา ตลอดจนค่าใช้จ่ายสำหรับงานด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และฟื้นฟูป่า โดยประมาณการค่าใช้จ่ายไร่ละ 3,000 บาท

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป เป็นการปลูกและฟื้นฟูป่าในพื้นที่เอกชน ซึ่งจะต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่เจ้าของที่ดินเฉลี่ยประมาณไร่ละ 15,000 บาท

ประมาณการค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 3,840 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (ปี 2549-2558)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	30	60	60	240	390	420	570	570	750	750

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
หน่วยงานสนับสนุน	กรมป่าไม้
	องค์การบริหารส่วนตำบล
	องค์กรชุมชน

1.2 โครงการฟื้นฟูและรักษาป่าพรุบริเวณทะเลสาบสงขลา

หลักการและเหตุผล

โดยทั่วไป พรุเกิดจากการที่ทะเลเกิดสันทรายมาปิดกั้น น้ำจึงระบายไม่หมด เกิดมีพรรณพืชและสัตว์ที่ปรับตัวได้เข้ามาอยู่นานาชนิด พรุมีความสามารถในการกักเก็บน้ำและค่อยๆ ปลดปล่อยน้ำให้มีการไหลลงสู่ในแหล่งน้ำตอนล่าง (Downstream) อย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูแล้ง ดังเช่นในกรณีพรุควนเคร็งซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ประเด็นนี้นับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อการควบคุมกระบวนการใช้ประโยชน์จากน้ำทั้งเป็นการผลักดันน้ำเค็มในทะเลสาบสงขลาด้วย นอกจากนี้ ดินพรุยังทำหน้าที่ชะลอและกักเก็บธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิต และช่วยดูดซับสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม เช่น โลหะหนัก ด้วย ได้มีความพยายามทำให้พรุควนเคร็งแห้ง จึงเกิดไฟไหม้ตามมาแทบทุกปี ทำให้การผันน้ำจืดจากพรุลงทะเลสาบสงขลาผิดปกติไป ต่อมาได้มีกระแสพระราชดำรัส เมื่อเสด็จปราณบุรี ในปี พ.ศ. 2546 ว่า “การจัดการพื้นที่พรุควนเคร็ง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ถ้าน้ำมากก็เก็บน้ำไว้ มีน้ำมากก็ให้ออกไป ซึ่งการเก็บน้ำไว้ทำให้ประชาชนใช้ทำมาหากินได้ การดำเนินการควรใช้แนวทางพรุโต๊ะแดง คือมีระบบควบคุมปริมาณน้ำที่เหมาะสมไว้”

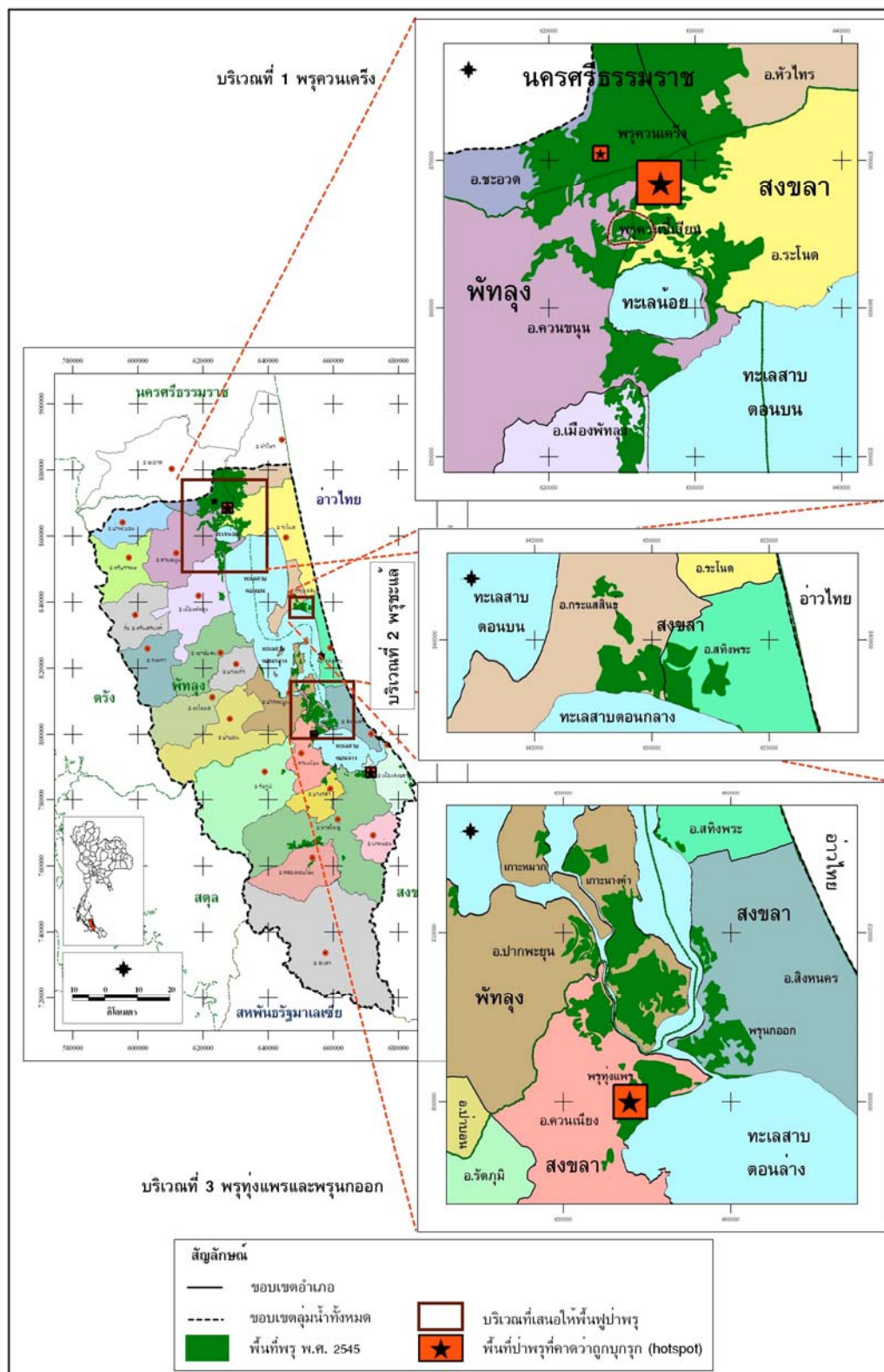
พรุควนเคร็งเคยเป็นพรุที่อุดมสมบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 320 ตร.กม. (195,545 ไร่) อยู่ในเขตรอยต่อของ จ. พัทลุง จ. สงขลา และ จ. นครศรีธรรมราช โดยเริ่มจาก อ. หัวไทร และ อ. สะอวด ส่วนล่างสุดของบริเวณพรุเป็นทะเลน้อย ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 27 ตร.กม. (17,000 ไร่) นอกจากพรุควนเคร็งแล้ว ยังมีอีกหลายพรุรอบๆ ทะเลสาบ ทั้งที่ อ. หาดใหญ่ อ. ควนเนียง และ อ. สิงหนคร พรุเหล่านี้เคยอุดมสมบูรณ์ และทำหน้าที่กักเก็บน้ำจืด แล้วค่อยๆ ปล่อยลงสู่ทะเลสาบ ช่วยผลักดัน น้ำเค็มหนุนในฤดูแล้ง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พรุเหล่านี้ถูกบุกรุกทำลาย เช่น พรุควนเคร็ง พื้นที่พรุได้ลดลงจากเดิมเหลือเพียง ประมาณ 137 ตร.กม. (85,560 ไร่) คิดเป็น 42.8% ของพื้นที่เดิม มีการตัดถนนผ่านพรุควนเคร็งในลักษณะที่ปราศจากการควบคุมที่เหมาะสม ทำให้ความสามารถในการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งกักเก็บน้ำจืดของพรุควนเคร็ง ลดลงอย่างมาก พื้นที่พรุอื่นๆ ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาหลายแห่ง ก็ถูกทำลายในลักษณะเดียวกัน ที่อยู่ในขั้นรุนแรง ได้แก่ พรุทุ่งแพร ใน อ. ควนเนียง และพรุนกอก ใน อ. สิงหนคร จ. สงขลา

ดังนั้น การฟื้นฟูป่าพรุที่ถูกบุกรุกทำลาย โดยมีส่วนร่วม ทั้งส่วนราชการ สถาบันการศึกษา และชุมชนในพื้นที่ จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ และการดำเนินการจะต้องทำควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยเพื่อการฟื้นฟูอย่างถูกหลักวิชาการ เพราะจะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่าย และบรรลุผลสอดคล้องตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะสภาพนิเวศน์แต่ละพื้นที่ ทั้งความเปรี้ยวและการท่วมของน้ำไม่เท่ากัน และการใช้นักวิชาการในกรม หรือกระทรวง อย่างเดียวคงไม่เพียงพอสำหรับงานในพื้นที่เฉพาะเช่นนี้

วัตถุประสงค์

ฟื้นฟูป่าพรุในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ให้ได้อย่างน้อย 10,000 ไร่ ภายในเวลา 5 ปี

รูปที่ 1.2.1 บริเวณที่เสนอให้ฟื้นฟูป่าพรุ

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต

(1) ป่าพรุที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟูและรักษาให้คงสภาพความสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ที่หลากหลายดั้งเดิมมากที่สุด เพื่อให้พื้นที่พรุสามารถกักเก็บน้ำและปล่อยน้ำได้ตลอดปี จำนวนอย่างน้อย 10,000 ไร่ ระยะเวลา 5 ปี

- ปีที่ 1-2 (ปี พ.ศ. 2549-2550) จำนวน 3,000 ไร่
- ปีที่ 3 (ปี พ.ศ. 2551) จำนวน 3,000 ไร่
- ปีที่ 4 (ปี พ.ศ. 2552) จำนวน 3,000 ไร่
- ปีที่ 5 (ปี พ.ศ. 2553) จำนวน 1,000 ไร่

(2) ศึกษาวิธีปลูกต้นไม้ในป่าพรุอย่างถูกวิธีและการคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสม

(3) ลดการไหม้ของไฟในป่าพรุ และลดพื้นที่พรุถูกทำลาย

ตัวชี้วัด

- (1) จำนวนพื้นที่ป่าพรุที่ได้รับการฟื้นฟู
- (2) การร่วมมือของชุมชน
- (3) ความถี่ของไฟไหม้พรุลดลง

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

พื้นที่ป่าพรุเพิ่มขึ้น มีน้ำจืดไหลจากพรุสม่ำเสมอ แม้ในฤดูแล้ง สามารถผลักดันน้ำเค็มที่รุกไปถึงบริเวณอำเภอรโนด ได้ในระดับที่น่าพอใจ (หากฤดูแล้งนั้นไม่ผิดปกติ) มีความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่ มีความเข้าใจและร่วมมือกันรักษาพื้นที่พรุ และไม่รุกร้าจับจองพื้นที่ป่าพรุอีกต่อไป

นอกจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความหวังของชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะพรุควนเค็งซึ่งเป็นพรุใหญ่ ผลลัพธ์ที่ได้จากการฟื้นฟู จะทำให้มีความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรสัตว์ มีมาตรการป้องกันไฟป่าอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดแนวเขตของพรุให้ชัดเจนและทำให้ประชาชนเห็นคุณค่า ด้านทรัพยากรประมง มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพรุได้เอง และชุมชนในพื้นที่ฟื้นฟูหยุดการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย มีการผลิตกระจุตซึ่งเป็นผลจากการฟื้นฟูและวิจัยอย่างพอเพียง เพื่อสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์กระจุต

กิจกรรมดำเนินการ

ปี พ.ศ. 2549-2550 กำหนดและพิสูจน์เขตป่าพรุให้ชัดเจน โดยเฉพาะรอยต่อบริเวณป่ากับที่ดินของเอกชน ขณะเดียวกันก็ฟื้นฟูป่าที่เสื่อมสภาพในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547 (Hot Spot) รวมพื้นที่ปลูกป่าพรุส่วนนี้ ประมาณ 3,000 ไร่

ปี พ.ศ. 2551-2552 ปลูกและฟื้นฟูป่าพรุอีกปีละ 3,000 ไร่ ควบคู่ไปกับการบำรุงรักษา และปลูกซ่อมป่าที่ได้รับการฟื้นฟูในปีที่ผ่านมา

ปี พ.ศ. 2553 ปลูกและฟื้นฟูป่าพรุ 1,000 ไร่ ควบคู่ไปกับการบำรุงรักษา และปลูกซ่อมป่าที่ได้รับการฟื้นฟูในปีที่ผ่านมา

หมายเหตุ: การฟื้นฟูป่าที่เพิ่งเสื่อมสภาพ ต้องทำควบคู่ไปกับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

- การวิจัยเพื่อหาพืชพันธุ์ที่เหมาะสม และวิธีปลูก
- การฟื้นฟูระบบน้ำไหลลงทะเลสาบ
- การจัดทำระบบป้องกันไฟฟ้า
- การสร้างจิตสำนึกของชุมชน
- การส่งเสริมอาชีพของชุมชนจากป่าพรุ

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่พรุในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้เป็นค่าวิจัย ปลูก และฟื้นฟูป่าไม้ การบำรุงรักษา การปลูกซ่อม และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 130 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549 - 2553) โดยจำแนกตามกิจกรรม ดังนี้

- สำรวจพื้นที่และเตรียมพื้นที่ (3 ล้านบาท)
- ปลูก บำรุงรักษาและปลูกซ่อม (ประมาณการไร่ละ 5,000 บาท) รวมเป็นเงิน 50 ล้านบาท
- วิจัยเพื่อหาพืชพันธุ์ที่เหมาะสม และวิธีปลูก (8 ล้านบาท)
- ฟื้นฟูระบบน้ำไหลลงทะเลสาบ (30 ล้านบาท)
- จัดทำระบบป้องกันไฟฟ้า (20 ล้านบาท)
- สร้างจิตสำนึกของชุมชน (9 ล้านบาท)
- ส่งเสริมอาชีพจากป่าพรุ (10 ล้านบาท)

จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ ดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	15	25	35	35	20	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้

หน่วยงานสนับสนุน สถาบันการศึกษาในพื้นที่*

องค์กรชุมชน

องค์กรบริหารส่วนตำบล

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

1.3 โครงการฟื้นฟูป่าชายเลนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลักการและเหตุผล

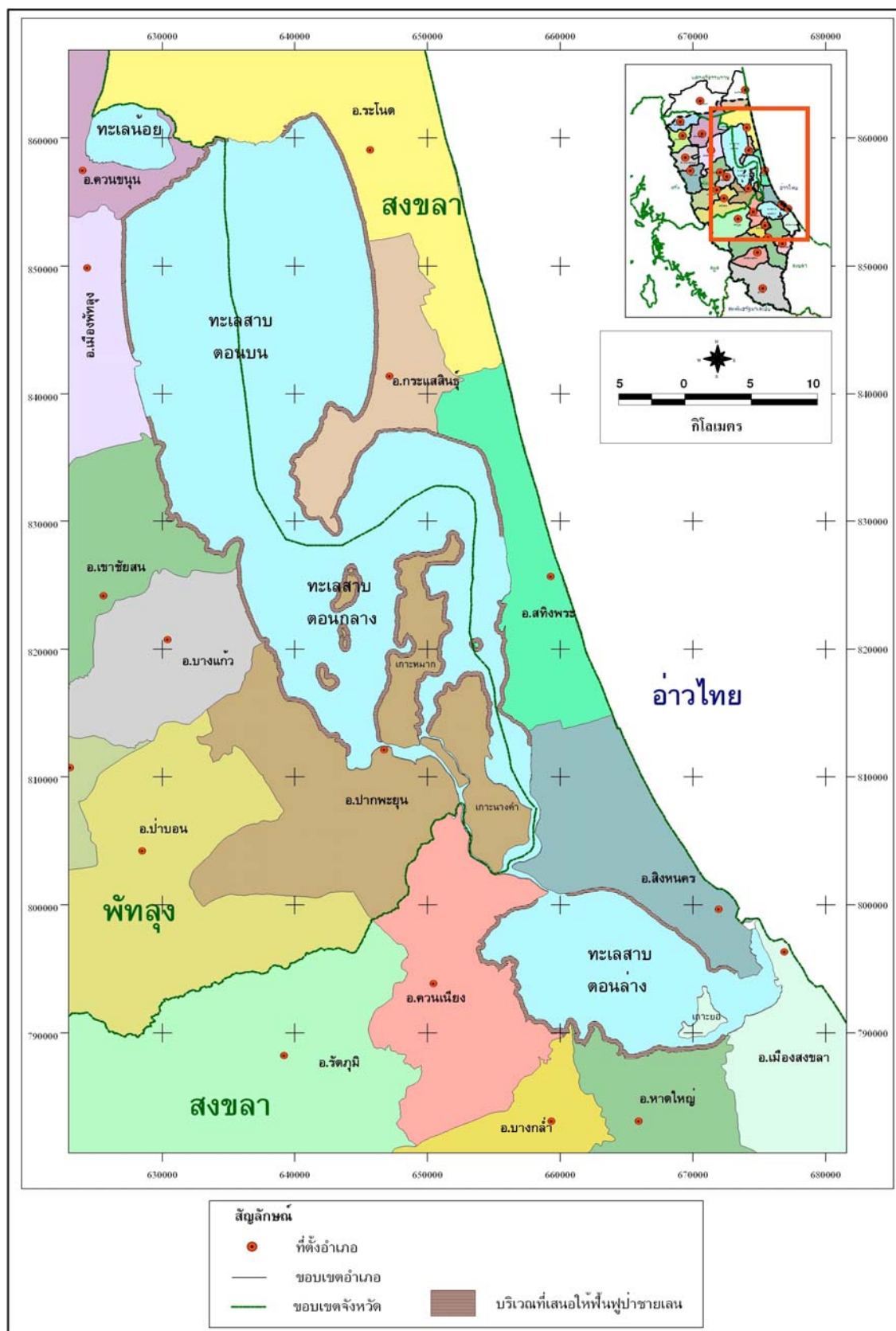
ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญและประโยชน์มหาศาล เป็นที่รวมของพืช สัตว์น้ำ และสัตว์บกนานาชนิด เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำ เป็นที่อยู่อาศัยและอนุบาลสัตว์น้ำในวัยอ่อน และช่วยลดการกัดกร่อนของชายฝั่ง ในอดีต ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งสัตว์น้ำและป่าชายเลนที่สมบูรณ์ แต่ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวได้ลดลงอย่างมาก ในระยะเวลา 35 ปี ที่ผ่านมา ป่าชายเลนในบริเวณจังหวัดสงขลาได้ลดลงกว่าครึ่ง ในขณะที่จังหวัดพัทลุง ลดลงประมาณ 10 เท่า ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณทะเลสาบสงขลาค่อนข้างรุนแรง

ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือมีระบบนิเวศ 3 น้ำ ที่มีการผสมผสานทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทะเลน้อยทางเหนือสุดเป็นน้ำจืด ถัดลงมา คือ ทะเลสาบตอนบน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำจืด และทะเลสาบตอนกลาง ที่ความเค็มของน้ำจะเปลี่ยนแปลงระหว่างน้ำจืดกับน้ำกร่อย โดยขึ้นอยู่กับฤดูกาล และได้สุด คือ ทะเลสาบตอนล่าง ที่เชื่อมระหว่างทะเลสาบกับอ่าวไทย ซึ่งมีผลให้ความเค็มของน้ำในทะเลสาบเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลและมักเค็มจัดในฤดูแล้ง (ประมาณ 30 ส่วนในล้านส่วน) เนื่องจากความผันแปรด้านระดับน้ำท่วมขังและด้านความเค็มของน้ำในทะเลสาบทำให้การเจริญเติบโตของชนิดพืชของป่าชายเลน ผันแปรไปตามพื้นที่ด้วย

การฟื้นฟูป่าชายเลนบริเวณทะเลสาบสงขลาต้องเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะกับสภาพแวดล้อม เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศของพื้นที่ หากใช้พันธุ์พืชชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยมิได้มีการศึกษาคัดเลือก ตลอดจนฤดูกาลที่เหมาะสมในการปลูก จะก่อให้เกิดการสูญเสียในการลงทุนและเวลาในการฟื้นฟูได้ การมีส่วนร่วมโดยอาศัยชุมชนช่วยดูแลรักษาปลูกซ่อม และสถาบันการศึกษา ช่วยศึกษาวิจัยทั้งทางเทคนิคการปลูก และการประเมินผล จะเป็นการช่วยเสริมงานของกรมหรือกระทรวงที่มีกำลังนักวิชาการจำกัด

วัตถุประสงค์

ฟื้นฟูป่าชายเลนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้ได้ 5,000 ไร่ ภายในเวลา 5 ปี

รูปที่ 1.3.1 บริเวณที่เสนอให้พื้นที่ปลูกยางเลน

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณทะเลสาบสงขลา รอบทะเลสาบและรอบเกาะต่างๆ รวมไม่น้อยกว่า 5,000 ไร่ (รวมในน้ำและบนบกริมฝั่ง) ระยะเวลา 5 ปี

- ปีที่ 1 (ปี พ.ศ. 2549) ประมาณ 500 ไร่
- ปีที่ 2 (ปี พ.ศ. 2550) ประมาณ 1,500 ไร่
- ปีที่ 3 (ปี พ.ศ. 2551) ประมาณ 1,500 ไร่
- ปีที่ 4 (ปี พ.ศ. 2552) ประมาณ 1,000 ไร่
- ปีที่ 5 (ปี พ.ศ. 2553) ประมาณ 500 ไร่

ตัวชี้วัด

- (1) จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการฟื้นฟู
- (2) อัตราการรอดตายของกล้าไม้ มากกว่าร้อยละ 70

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

มีป่าชายเลนกระจายโดยรอบทะเลสาบสงขลา ในพื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งริมฝั่งและในท้องอ่าว มีปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น และนานาชนิด มีแนวป่าช่วยป้องกันการเซาะพังของแนวชายฝั่งทะเลสาบ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสามารถชี้วัดโดย 1) ปริมาณสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้นหลังปลูก 3 - 5 ปี 2) แนวชายฝั่งทะเลสาบมีการพังทลายน้อยลง 3) ทะเลสาบมีแนวชายฝั่งสวยงาม สามารถจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจได้ โดยอาศัยวัดจากพื้นที่ป่าชายเลนและจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นหลังจากปลูก 5-10 ปี

กิจกรรมดำเนินการ

เป็นงานวิจัยและพัฒนา เพื่อปลูกและฟื้นฟูป่าชายเลนและร่วมมือกับชุมชนในการดูแลรักษา โดยเริ่มต้นจากการศึกษาพื้นที่ ศึกษาพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่อาจพบในพื้นที่ตามธรรมชาติ ทดลองปลูกโดยการเพาะกล้าไม้หรือใช้กล้าไม้ตามธรรมชาติ เมื่อพบว่า กล้าไม้ใดมีศักยภาพจะเจริญเติบโตได้ จะขยายพื้นที่ปลูก และบางชนิดอาจปลูกในน้ำตามแนวชายฝั่ง บางชนิดอาจจะปลูกบริเวณริมฝั่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพืชและพื้นที่ การจัดการเพื่อปรับปรุงระบบนิเวศของทะเลสาบให้สมบูรณ์ ต้องใช้พันธุ์ไม้หลายชนิดคล้ายที่มีในธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมดังนี้

- สำรวจพื้นที่และเตรียมพื้นที่
- ปลูกและฟื้นฟู
- ศึกษาและวิจัยแต่ละพื้นที่ที่ปลูก
- จัดกิจกรรมชุมชน
- บำรุงรักษาและปลูกซ่อม
- ติดตามประเมินผล และประชาสัมพันธ์

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ชายฝั่งรอบทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 60 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549-2553)
จำแนกตามกิจกรรม ดังนี้

- สำรวจพื้นที่และเตรียมพื้นที่ (4 ล้านบาท)
- ปลูกละอองฟอง (ประมาณการไร่ละ 5,000 บาท) รวมเป็นเงิน 25 ล้านบาท
- ศึกษาและวิจัยแต่ละพื้นที่ที่ปลูก (8 ล้านบาท)
- จัดกิจกรรมชุมชน (8 ล้านบาท)
- บำรุงรักษาและปลูกซ่อม (12 ล้านบาท)
- การบริหาร ติดตามประเมินผล และประชาสัมพันธ์ (3 ล้านบาท)

จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ ดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	10	15	15	12	8	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
หน่วยงานสนับสนุน	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการศึกษาในพื้นที่* องค์กรชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

1.4 โครงการจัดที่ดินในพื้นที่สาธารณะเพื่อรองรับราษฎรจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบัน ได้มีการบุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่สาธารณะ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย และใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก กระจายทั้งพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะมีชาวบ้านเข้ามายึดครองเพื่อทำกิน เช่น อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า มีเนื้อที่ 433,750 ไร่ มีชาวบ้านบุกรุกประมาณ 120,000 ไร่ เป็นต้น การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่สาธารณะนี้ มีผลทำให้การดำเนินโครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่พรุ โดยรอบทะเลสาบสงขลาไม่บรรลุผล โดยราษฎรที่บุกรุกใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์เหล่านี้ ก็อาจบุกรุกในพื้นที่ที่มีการฟื้นฟูต่อไปอีก จึงเห็นว่า ควรที่จะมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน โดยจัดหาพื้นที่ที่ให้ราษฎรเหล่านี้สามารถเช่าเพื่อใช้ประโยชน์ได้ และให้โยกย้ายออกจากพื้นที่อนุรักษ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมป่าไม้ อาจออกเอกสารสิทธิในรูปของ สทก. หรือ สัญญาเช่าพื้นที่ ซึ่งราษฎรที่บุกรุกจะไม่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่โดยสมบูรณ์ แต่มีสภาพเป็นผู้เช่าพื้นที่ซึ่งต้องเสียค่าเช่าเป็นรายปี เมื่อสามารถโยกย้ายราษฎรไปอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดให้แล้ว ก็จะต้องเข้มงวดกวดขันไม่ให้เกิดการบุกรุกใช้ประโยชน์ในพื้นที่อนุรักษ์อีกต่อไป มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้บุกรุกอย่างเข้มงวด คาดว่ามาตรการดังกล่าว จะช่วยให้การดำเนินการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่พรุ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการใช้ประโยชน์ทะเลสาบสงขลาในระยะยาว

ในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญคือ อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง (เขตจังหวัดสงขลา) อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า (เขตจังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง (จังหวัดสงขลา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด (จังหวัดพัทลุง)

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต จัดหาพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินให้ราษฎรที่เคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าชายเลน และป่าพรุ

ตัวชี้วัด จำนวนราษฎร และพื้นที่รองรับราษฎรที่เคลื่อนย้ายออกจากป่าอนุรักษ์

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป่าพรุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) ทำการสำรวจพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกบุกรุกและจัดทำรายชื่อราษฎรที่บุกรุก
- (2) จัดทำแผนการจัดที่ดิน และชี้แจงให้ราษฎรที่บุกรุกตามแนวทางการดำเนินงาน
- (3) จัดหาพื้นที่ที่จะใช้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของราษฎรที่บุกรุก จัดทำระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น
- (4) ดำเนินการโยกย้ายราษฎรจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้าพื้นที่ที่จัดสรรไว้
- (5) ดำเนินมาตรการที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการบุกรุกในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหลือ เช่น ทำแนวรั้วป้องกัน
- (6) มีการลาดตระเวนตรวจตราอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

พื้นที่ดำเนินการ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 150 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (ปี 2549-2551)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งบปม.	50	50	50	-	-	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก

กรมที่ดิน

หน่วยงานสนับสนุน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรมป่าไม้

องค์กรชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5 โครงการขุดลอกทะเลสาบเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ

หลักการและเหตุผล

ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารสูง ซึ่งธาตุอาหารเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยสัตว์น้ำที่มีอยู่ในทะเลสาบนี้มีทั้งสัตว์น้ำเค็ม สัตว์น้ำกร่อย และสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในทะเลสาบสงขลาจึงมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณรอบทะเลสาบได้พึ่งพาสัตว์น้ำเหล่านี้ในการดำรงชีวิตทั้งในด้านเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนและแหล่งรายได้ของครอบครัวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบัน ทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลสาบได้ลดน้อยลงไปมาก สาเหตุหลักเนื่องมาจากการทำการประมงมากเกินไปและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเสื่อมโทรมลง

ในภาพรวม คุณภาพของน้ำและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในทะเลสาบสงขลาอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำได้เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วเนื่องมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ ของชุมชนที่อาศัยอยู่รอบทะเลสาบ และการตื่นขึ้นของทะเลสาบจากการทับถมของตะกอนและพืชพันธุ์ใต้น้ำ การเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลาดังกล่าว นอกจากจะทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำลดน้อยลงแล้ว ยังทำให้การคมนาคมทางน้ำทั้งเพื่อการประมงและการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น และสูญเสียความเชื่อมั่นมากขึ้น นอกจากนั้นแล้ว การตื่นขึ้นของทะเลสาบยังทำให้การแลกเปลี่ยนมวลของน้ำในทะเลสาบกับทะเลลดลง เพราะเมื่อร่องน้ำตื่นขึ้นการไหลของกระแสน้ำจะช้าลง อันจะส่งผลให้ความสามารถในการระบายของเสียออกจากทะเลสาบลดลง และของเสียเหล่านี้จะตกตะกอนสั่งสมอยู่ในทะเลสาบ ผลที่ตามมาก็คือทรัพยากรสัตว์น้ำจะลดน้อยถอยลง

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงต้องมีการขุดลอกทะเลสาบในบางส่วน โดยการขุดลอกจะต้องใช้หลักวิชาการที่ถูกต้อง ทั้งนี้ จะดำเนินการขุดลอกในพื้นที่ต่างๆ ที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด พื้นที่ที่จะดำเนินการขุดลอกมีทั้งในทะเลสาบตอนล่าง ตอนกลาง ตอนบน และทะเลน้อย โดยพื้นที่ที่จะทำการขุดลอกเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำนั้นจะมีระดับความลึกของน้ำไม่ถึงหนึ่งเมตร สำหรับการขุดลอกร่องน้ำจะเริ่มดำเนินการก่อนในปีแรก เพื่อให้มีการเดินเรือที่สะดวกโดยเร็วและมีการแลกเปลี่ยนมวลน้ำที่เร็วขึ้น

วัตถุประสงค์

- (1) เพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำ
- (2) เรือประมงและเรือท่องเที่ยวสามารถเดินทางในทะเลสาบสงขลาได้

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต

(1) แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำมีการขุดลอก เพื่อปรับสภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ โดยมีเป้าหมายในการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำไม่น้อยกว่า 5% ของแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำที่ตื่นขึ้น

(2) ร่องน้ำที่ใช้สำหรับการเดินเรือประมงและท่องเที่ยวที่สำคัญได้รับการปรับปรุง (ขุดลอก) ทั้งหมด

ตัวชี้วัด

- (1) สัดส่วนพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัยสัตว์น้ำที่ได้รับการฟื้นฟูต่อแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ
- (2) ระยะทางร่องน้ำที่ได้รับการขุดลอก

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) ทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำนวนชนิดเพิ่มมากขึ้น และสต็อกของสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญมี ขนาดใหญ่ขึ้นชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น
- (2) เรือประมงและเรือท่องเที่ยวสามารถเดินทางในทะเลสาบสงขลาสามารถเดินทางได้โดยสะดวก ปลอดภัย และประหยัด

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) สำรวจพื้นที่ขุดลอก โดยใช้หลักวิชาเพื่อให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- (2) ทำการขุดลอกเพื่อเป็นที่ฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ
- (3) ทำการขุดลอกร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ

พื้นที่ดำเนินการ ทะเลสาบสงขลา**งบประมาณ**

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 270 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549 - 2553)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	30	60	60	60	60	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
หน่วยงานสนับสนุน	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการกีฬาและการท่องเที่ยว กรมควบคุมมลพิษ สถาบันการศึกษาในพื้นที่* องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

1.6 โครงการขยายพันธุ์สัตว์น้ำที่หายาก และเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์

หลักการและเหตุผล

ปลาและสัตว์น้ำหลายชนิดได้สูญพันธุ์ไปจากทะเลสาบสงขลา เพราะความเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อมหลาย ๆ ด้าน ปลาบางชนิดกำลังสูญพันธุ์ หากไม่ดูแลและอนุรักษ์ไว้ เช่น ปลาลำพัน ปลาพรหม ปลาเม่น ปลาดูม ปลาลำปำ รวมทั้งนกกาบบัว และ นกที่อาศัยสัตว์น้ำในการดำรงชีพ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

- (1) ขยายพันธุ์สัตว์น้ำที่หายาก ให้มีมากขึ้น
- (2) ส่งเสริมให้ประชาชนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ใกล้สูญพันธุ์

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

สัตว์น้ำที่หายากและเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ เพิ่มจำนวนมากขึ้น และพบในพื้นที่ตามสภาพธรรมชาติ

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) ศึกษาวิจัยวิถีชีวิตของสัตว์น้ำที่ใกล้สูญพันธุ์
- (2) ขยายพันธุ์สัตว์น้ำหายาก และใกล้สูญพันธุ์ ให้มีมากขึ้น

พื้นที่ดำเนินการ ทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	5	5	5	5	5	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก

กรมประมง

หน่วยงานสนับสนุน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

1.7 โครงการอนุรักษ์และขยายพันธุ์โลมาอิรวดี

หลักการและเหตุผล

โลมาอิรวดีถือว่าเป็นสัตว์เสี่ยงสูญพันธุ์หายาก โดยเฉพาะโลมาอิรวดีในทะเลสาบสงขลา อยู่ในทะเลสาบน้ำจืด ซึ่งมีเพียงสองแห่งในโลก จำนวนโลมาอิรวดีในทะเลสาบสงขลาได้ลดน้อยลงเป็นลำดับ เหลืออยู่จำนวนน้อยมาก หากไม่มีการอนุรักษ์ และขยายพันธุ์ อาจจะเป็นสัตว์ที่จะสูญพันธุ์จากทะเลสาบสงขลาด้วยตระหนักถึงภัยคุกคามต่อโลมาอิรวดี ในการประชุมตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 2 - 14 ตุลาคม 2547 ที่กรุงเทพฯ ได้เลื่อนสถานะของโลมาอิรวดีจากบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) ขึ้นเป็นชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) โดยจะห้ามมิให้มีการค้าอย่างเด็ดขาด ยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัยและการเพาะพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

- (1) ลดการตายของโลมาอิรวดี จากเหตุที่มาของปัญหาไม่ชัดเจน
- (2) ขยายพันธุ์โลมาอิรวดีในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มากขึ้น

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ลดอัตราการตายของโลมาอิรวดี และเพิ่มจำนวนโลมาอิรวดีให้มากขึ้น

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) ศึกษาวิจัยวิถีชีวิตของโลมาอิรวดีในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (2) ประสานงานกับชมรมอนุรักษ์โลมาอิรวดี และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเผยแพร่ต่อประชาชนให้ช่วยกันอนุรักษ์โลมาอิรวดี
- (3) ขยายพันธุ์ โดยเพาะพันธุ์ หรือให้อยู่ในธรรมชาติที่เหมาะสม

พื้นที่ดำเนินการ ทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	5	5	5	5	5	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
 หน่วยงานสนับสนุน กรมประมง